

**HER AN ÖLENLERİN
HER AN
YAŞAYANLARDAN
ÇOK OLDUĞU
ÇAĞIMIZDA ELVEDA
DİYE BİLMEK...**

Arş.Gör. Mukadder ÇAKIR*

Bu çağın yalnızca rakamlarda değil gerçekte de bitmesi milyonlarca insanın dileği sanırım. Yirminci yüzyıl bunalımlarıyla, büyük savaşlarıyla, katliamlarıyla, günlük hayatın içine işlemiş olan saldırganlıklarıyla insanlık tarihinin "kara" bir sayfası olarak geride kalacak. Savaşla başlamıştı, savaşla bitiyor. Şiddeti uygulayanların, şiddete maruz kalanların ve şiddete tanık olanların sayısı tarihte hiç bu denli kabarık ve yoğun olmamış. Bu çağın insanının iki büyük Dünya Savaşı'nın izlerinden bilincini kurtarabilme şansı çok az olmuş. Çağımızda mutlu olmanın koşulu bile mutsuzluktan geçiyor, mutluluk ve aptallık bir ve aynı şey olarak görülüyor. İşte bu nedenle bu acımasız çağa gerçekten "elveda" diyebilmek sanırım herkes için güzel olacak...

Bu yüzyılda uzaklar yakın kılındı, yakınlar uzak, uydulardan odalarımıza yayınlar yapıldı, binlerce hastalığa çareler bulundu, uzaya gidildi, atom parçalandı ve daha yüzlerce ilerleme kaydedildi; evet ama tüm bu ilerlemelere rağmen insan hala mutsuz ve çaresiz... Bunaltı, anomi, anksiyete ve depresyon çağın vebası gibi birçok insanı kısıkcına almış durumda. Bunun nedeni nedir acaba? Günümüzün modern şehirlerinde doğup büyümüş insanlar çevrelerini, evlerini Afrika'dan, Uzak Doğu'dan getirilen yerli el sanatı ürünlerle dolduruyorlar. Modernizmin o kılı kırk yaran olağanüstü makinaları, daha bu yüzyılın başında "ilkel", "barbar"

* M.Ü. İletişim Fakültesi

denilen yerlilerin küçük biblolarını, süs eşyalarını üretmiyorlar mı acaba? Üretebiliyorlar. Ama metropol insanı teknoloji ürünü nesnelere evinde, yanında-yöresinde, etrafında istemiyor. Tüm yararlarına rağmen bu makinalara dair izleri hayatından silmek istiyor. El emeği, göz nuru kilimler, elle biçimlendirilmiş heykeller istiyor çağdaş ve şehirli insan. Tarihi eserlere adeta çaresizlik içinde sarılarak, çevresini bu nesnelere kuşatarak günlük dünyasını kurtarmaya çalışıyor. Eski müzikler dinliyor, eski resimleri arayıp buluyor, eski giysi ve mobilyaları taklit ediyor. Hatta yeni üretilmiş masalara, dolaplara zorla "eskimiş" havası veriyor. Ve bu ilkel, primitive şeyler onun küçük mutluluğunun nedenleri olabiliyor.

Avrupa'da Baudelaire zamanında yaşanan, ülkemizde son 20-30 yıl içinde salgın gibi yayılan bu süreç trajik bir boyut taşıyor kanımca. İnsan, bugününden, bugün yarattığı şeylerden, modern hayattan kaçıyor. Modern nesnelere muhtaç olmamayı arzuluyor, geçmişe sığınıyor. Milyonlarca insanın hayatı ve emeği pahasına geliştirilen teknolojiler insanları, hepimizi geçmişi aramaktan kurtaramıyor. Aslında insan geçmişi değil "kendini" arıyor. Kendini "insan" olarak hissedebileceği dünyasını arıyor. Aradığı dünyada makinaların ve aletlerin onun efendisi değil, yardımcısı olmasını hayal ediyor. Karl Marx'ın Grundrisse'de tespit ettiği gibi eski eserler insanın çocukluk dönemini, çocukluk da oyunu, özgürlüğü, mutluluğu, ezme ezilme ilişkisinin henüz kurumsallaşmadığı, sade ve yalın bir hayatın yaşandığı dönemleri çağrıştırdığı için ilgi çekiyor.

O dönemlerin ilişki biçimleri, dost ve sıcak insanları, güvenli ve kalıcı olmalarından dolayı tanıdık olan ortamları ve her an her şeyin değişmediği günlük hayat biçimleri ile özlem ve ilgi uyandırıyor. Eski eşyalarda bizler yabancılaşmamış insanı arıyoruz.

Bu özlemlerle biçimlendirilen eşyaların yarattığı dünyanın bir yanılısına, bir serap olmaktan ileri gidemediği kısa bir süre sonra anlaşılıyor. Her şeyden önce bu tavır eleştirel bir boyut taşımadığı için mitleştirilen dönemlerin olumsuzluklarının göz ardı edildiği bir yanlış duygulanım, bir eksik algılama tarzı biçiminde yaşanıyor. İkinci olarak salt nesnelere değiştirilmesi gerçek hayatı, gerçek ilişkileri değiştirmeye yetmeyince mutluluk ve haz süreci sanal boyutta kalıyor. Sanal mutluluklar ise varolan sürecin değiştirilmesinin kısa da olsa ertelenmesine neden oluyor.

Farklı bir açıdan bakınca ise, eskilerle donattığımız dünyalarımızın geceleyin uzaklardan yansıyan bir ışık gibi insanın eşitlik ve özgürlük yönündeki özlem ve düşlerini minimal boyutlarda da olsa

canlı tuttuğuna tanık oluyoruz. Kısa erimli soluklanmalar gibi insanın koşmaya, yaşamaya devam etmesini sağlıyor.

Sürecin en acımasız yanına bakınca, kapitalizmde her şeyin satılabilir/alınabilir olması gerçeğinin "tarihsel" motiflerin ve dokuların da pazara çıkmasına yol açarak, onları, endüstrinin kar marjı hayli yüksek iş sektörlerinden birine malzeme yapması olgusu ile karşılaşıyoruz. Böylece tarih ve eski çağlar da piyasada yerlerini almış oluyorlar.

Ancak eskitilmiş bir koltukla birlikte o koltuğun kullanıldığı dönemlerin ilişki-biçimlerini, yürekli ve açıksözlü insanlarını, yalansız ve hesapsız insanlarını, telaşsız ve sabırlı bireyleri henüz satamıyor kapitalizm... Elinden gelse bunu da yapardı ama henüz yapamıyor...

Öldürmenin Geçim Kaynağı Olduğu Bir Çağda Yaşamak...

Bugün insanın kendisi dışındaki hemen her şey onun efendisi durumunda: Zaman, iş hayatı, eşyalar, maddi güçler, yöneticiler, eğitim sistemi, medya, aile, resmi ve özel kurumlar, şirketler... Özgürlüğü arayış bu nedenle uzun sürecek bir yolculuğa benziyor çünkü çok sayıda olan efendilerden kurtulmak gibi zorlu bir hedef taşıyor. Tercihini neredeyse ölüm'den yana yapmış olan modern çağımızda savaşlar sonunda şiddet, organize ve kurumsal hale getirilerek yaygınlaştırılmış, siyasetin, eğitimin, günlük hayatın bir parçası olmuştur. İnsan hayatı hiç bir çağda olmadığı kadar değerini kaybetmiş, ölümler kolaylaşmış ve süreklilik kazanmıştır. Ölümle kurulan bu sevimsiz ittifakı gizlemenin yolları mutluluk oyunlarında aranır; moda, nesnelere sahip olmakla ulaşılan kısa erimli hazlar, tüketim çılgınlığı, ciddiye almama, dalga geçme, her şeyde ve her yerde sınırsız değişim şiarı vb.

Modern insana hayatının her anında ölümle burun buruna olmasına rağmen, hiç ölmeyecekmiş gibi rol yapması öğretilir. Ölüm akla getirilmemeye çalışılır ama akıldan hiç çıkmaz. Çünkü modern insan için sevgisizlik, işsizlik, parasızlık, eğitimsizlik, arkadaşsızlık, gençlik coşkusunu yaşayamama, cinselliğini yaşayamama ve sevdiği işte çalışamama ölüm demektir. Herkes her an bu tehlikelerle burun buruna yaşamasına rağmen, bunları hiç yaşamıyormuş gibi rol yapmayı öğrenir, öğreniriz. Öğrenmezsek mutsuz olma hakkımızı bile yitiririz... Yani hepimiz ölümle flört eden sistemin soluğu altında, yaşama sevincimizin k(busa dönmesine tanık olarak yaratılan mistifikasyona kurban gideriz, boyun eğeriz. Kimimiz farkında olarak, kimimiz olmayarak... Ama insan kalbi kurban olup olmadığını farkedebilir...

Geleneksel dünyanın o tutucu ama güven verici değer yargıları ve inançları yok olduğundan modern insan neye, niçin inanacağını şaşırılmış, nasıl yaşayacağını bilemez hale gelmiş, "hiçlik ve başıboşluk" duygusundan kendini kurtaramamıştır. Bu haliyle özellikle eğitimsiz kalabalıklar şiddete çok yakın bir yerde durmaktadırlar. Kişi kendini güçsüz hissettiği toplumunda çok sayıda yoksunluk, horlanma, hoşgörüsüzlük ve tehditlerle kuşatılırken, bunun yarattığı kendini ifade edememe, mutsuzluk ve potansiyelini kullanamama yüzünden önyargılara sığırır.

Hannah Arendt de, "Toplumsallığı içinde eylem yeteneğini yitirdiğini duyumsayarak düş kırıklığına uğrayan modern insanın şiddete bir manifestasyon olarak başvurduğunu belirtir."¹ Saldırganlık ve yıkıcılık ise tüm bu güçsüzlüklerden, ezikliklerden, çaresizliklerden kurtulmaya çalışılan bir yanılısama aşaması olmasına karşın, modern çağın insanı öldürmekten, ölüm seyretmekten, eziyet etmekten, tüm bunların şakasını yapmaktan ve saldırıya maruz kalanla dalga geçmekten zevk alır hale getirilmiştir. 1999 yılının ilkbaharında İstanbul'da kendini asarak intihar eden bir genç kızın cep telefonuna arkadaşından gelen son mesaj çarpıcıdır: "Sen hala ölmedin mi?" Genç kız belki de bu mesajdan birkaç saat sonra ölecektir. Amacımız birilerinin suçlu olduğunu vurgulamak değil, hiç kimsenin işleyen sürecin dışında kalamadığını göstermektir. Ölüm, intihar düşüncesi, lise öğrencisi gençlerin kendi aralarında konuştukları "eğlencelik" konulardan biri olmuş, zaman zaman da şaka olmaktan çıkarak onları sistemin acımasızlığıyla yüzyüze bırakmıştır.

Günlük hayatını mutlu yaşayamamaktan, arzularını yerine getirememekten kaynaklanan eziklik, kendi eşitini ya da kendinden zor durumda olanı aşağılayıp ezme şeklindeki şiddet biçimine dönüşmüştür. Şiddet biçimleri çeşitlenmiş, söze dayalı şekli medya kanalları sayesinde yaygın şekilde kullanılır olmuştur. Örneğin radyo ve televizyonda yayınlanan bir programın sunucusu, telefon eden dinleyicilerden hoşlanmadığı zaman onların yüzüne karşı sifonu çekme sesini kullanabilmekte, onlara bir "bok yığını" muamelesi yapabilmekte, üstelik bu hiç de tepki almamaktadır. "Benden daha iğrenç bir adam olabilir mi?!", "Ne kadar hainim değil mi?!", "Seni daha fazla nasıl aşağılayabilirim?!"... gibi laflar radyo ve televizyonların, oradan da herkesin sık sık kullandığı laflar haline gelmiştir.

Erich Fromm'un, Sigmund Freud'un ve pek çok sosyal bilimcinin kabul ettiği gibi insan, ender istisnalar dışında doğuştan öldürme,

şiddet uygulama ve bundan zevk alma güdüsüne sahip değildir. "Siyasal antropoloji araştırmalarında Clastres açıkça şiddetin insan doğasına değil, toplumsallığına, insan kültürüne ait olduğunu savunur."² Öyleyse insan bu duruma nasıl gelmiştir?

"İnsanın yıkıcılık potansiyelinde meydana gelen büyük sıçrama, zekasının ürünü değildir. Bu potansiyelin anlaşılmasını daha kolay kılan; onun zeki bir varlık olması da değil, devlet kurmuş ve şiddeti organize hale getirmiş tek varlık olmasıdır....Toplumsal çalışma dinamikleri, şiddeti kriminalize etmiştir."³

İlkel insanın hayatında şiddet ve yıkıcılık yaygın olmadığı gibi insanların ve diğer tüm canlıların hayatına karşı saygı vardır. Örneğin bir yerli, ağaçtan bir eşya yapacağı zaman tahtayı canlı olarak algılar, onu keserken acı çektiğini düşünür ve ondan adeta özür diler. Ağaca bile canlı olduğu için saygı duyulan ilkel dünyada en büyük ceza bir insanın canına kıyana verilir; bu klan dışına atılmaktır ki klan dışında yaşamak neredeyse olanaksızdır. Ama cezanın hapis, dayak türü şeyler olmaması da ilginçtir; insan bilerek şiddet uygulamamakta suçluyu doğaya teslim etmekte, onu insansız bırakmaktadır. Yani cezada bile hayata kasıt yoktur.

Günlük hayatta "sükut" olgunlaşmanın belirtisi kabul edilir. Gençlerin ve çocukların yetiştirilmesinde şiddete yer verilmez; eş el kalkmaz. Venezuela'da yaşayan bir orman halkı olan Piaroalar'da, kendi elleri ile cinayet işlemek "yamyamlıkla" bir tutulur. Bu nedenle ceza için asla fiziksel şiddetle öldürme yoluna gidilmeyip, büyücülerin hazırladıkları zehirli maddelerin yakılmasından sonra dumanların katilin vücuduna gireceğine inanılır.⁴

Modern toplumda ise süreç tam tersine işler. İnsan iç dünyasında yapayalnızken, günlük hayatında yalnız kalma şansı hiç yoktur çünkü güvenlik kurumları, sağlık kurumları, medya kuruluşları, basın organları, eğitim kurumları, resmi ve özel kurumlar, organizasyonlar, şirketler, ajanslar binlerce ve binlerce olarak etrafındadır; bir esir gibi kuşatılmıştır. Hayatının hemen hiçbir alanında kendi kararlarını kendi iradesi ile alıp uygulayamaz. Aile ve eğitim kurumlarının sürdürdüğü açık ve örtük baskıyla bireyselliğini oluşturamayan kişi en çok da çevresine karşı uyumlu, çekingen, cesaretsiz ve saygılı olmayı öğrenmiştir. Özgürlük aktivitesi mümkün olduğu kadar sınırlandırılan birey hiçlik duygusuna sürüklendiği andan itibaren, eğer uyumsuz ve bir parça kendine güven sahibiyse potansiyel bir saldırgan-adayı olarak görülür; hatta saldırgan olmaya ve böylece dışlanmaya itilir. Çünkü sistem dışı düşünüp hareket etmeye

çalışmaktadır, bireysel şiddetin karşılığı ise marjinal kesimlere itilmek yani en ağır cezadır. Oysa aynı sistemde organize şiddete her tür meşruiyet tanınmaktadır.

Foucault'nun belirttiği üzere 18. yüzyılda hırsızlık, yangın çıkarmak, cinayet işlemek gibi bireysel suçlar hala kurulu düzene saldırmanın bir biçimidir. 19. yüzyıldan itibaren getirilen ceza sistemiyle amaç yalnızca, ağır suçların işlenmesi ile bütünden tecrit olacak ayrı bir tabaka yaratmak ve bu tabakayı ceza sonrası aşamada, sistemi ayakta tutan yeni suçlarda kullanmak olmuştur. Fahişelik, kadın, silah, uyuşturucu satışı gibi kirli işler üstelik de karlı bir alan olarak bu kesimlere yeni iş sahası yapılır. Bu sayede hem siyasal eleştiri taşıyan yapıları törpülenerek sisteme arka kapıdan alınırlar, hem de bir tehlike olmaktan çıkarılarak yararlı hale getirilirler.

Suçun işlendiği aşamalarda suçluların medya tarafından sürekli gündemde tutulması yoluyla total kurumların ve bu kurumlar sayesinde ayakta kalan devletin varlığı meşrulaştırılır. Hapishaneler, ordu, polis, akıl hastaneleri, adliyeler, tüm bir hukuk sistemi sürekliliklerini güvenceye alırlar. Suçlular var olduğu sürece onlar da var olmalıdır ya da tam tersi. Yani bu süreç birbirini besler. Suçun, şiddetin, tehlikenin olmadığı yerde polisin ya da hapishanenin varlığı gereksizdir. Bundan dolayı bir "aile" olan tımarhane, hapishane ve klinikler, birer suçlu yaratma kurumu olarak da çalışırlar aynı zamanda. Rasyonaliteye, akla dayalı sistem suçu bile organize ederek ne denli "kanlı bir iktidar" olduğunu gösterir. Zaten Fransızca'da işkence'nin akıl anlamına gelmesi bir rastlantı değildir.⁵

En nesneleşmiş halinde bile bütün varlığıyla teslim olmayan insan, her şeye karşın özgürlüklerini kazanma umudunu, insan olma umudunu canlı tutar. Edilgenliğe tahammül edemeyip bireysel şiddete başvurduğu aşama ise çoğunlukla kendinden üstünlere yönelttiği bir eşitlik arayışı, ezilmeye bir karşı çıkış niteliği taşıyor. Kurumsallaşmış totaliter şiddet, en güçlünün, tepedekinin uyguladığı şiddet olarak boyun eğmeyen bireye tahammül edemiyor; kendi varlığını ve etkinliğini tehdit eden bir unsur olarak görerek, siyasal olsun ya da olmasın bireysel şiddeti yok etmeye çalışıyor. Batı'da her tür bireysel şiddet, otoriteye karşı çıkış olarak değil de sistem içi etiğe uygun şekilde, Donkişotluk, delilik ya da çıkar uğruna işlenen bir suç olarak ilan ediliyor. Verili etiğe, egemen kültüre uymayan, sorun çıkaran birey, modern hayatın az şiddet içerdiğine dair sürekli tekrarlanan resmi söyleme gölge düşürdüğü için istenmiyor. Victor Hugo bu nedenle, suçu, aşağıdan gelen bir

hükümet darbesi olarak nitelendirirken, Nietzsche için küçük suç, kurulu düzene bir isyandır. Bir de totalitenin sahip olduğu, kimseye kaptırmak istemediği "şiddet-tekel" olgusu vardır ki, medeniyet varlığını buna borçludur Foucault'ya göre. Kitlelerin yılgnlığı, pasifliği, bu şiddet-tekelinin sürekli hissedilen varlığı ile sağlanabilir. Hatta bunun uzantısı olarak cezalar törensi bir nitelik kazanır. Bireysel şiddet verdiği zarar ile sınırlı ve süreksiz iken, organize şiddet çok geniş kesimlere zarar verebilir ve bir sürekliliği, tekrarlanışı söz konusudur. ⁶

Modern toplumda gerek organize gerekse bireysel şiddet yalnızca bir eylem değil, bir ifade, dil, hatta bir yaşam biçimidir. Üretimin rasyonalleşmesi, işbölümü, emek sahiplerinin düşünsel yeteneğini geriletmekte, eblehleştirmekte, buna, kendini güvende hissedememe, sosyal konumunu anlayamama eklenince "brütalleşme" yani kabalık ve cehaletle gelen zalimlik hali, şiddete eğilimli olma hali ortaya çıkmaktadır. Toplumsal beklentileri sürekli boşa çıkan kişi bu konumunu değiştirmek ister ama bunu normal yollardan yapamayınca, eşitlerine ya da güçsüz gördüklerine zulüm etmenin fırsatlarını değerlendirir, şiddeti alışkanlık haline getirir. Bu öylesine hayatını kaplar ki, ezilmekten, aşağılanmaktan marazi bir haz duyar. Freud'a göre edilgenleşen kişilerde "thanatus" (ölüme tutkun olma) hali gittikçe artar. Bürokratikleşme ve manipülasyon (güdümlenme) sonucunda psikolojik hastalıklar yalnızca alt kesimleri değil, tüm kesimleri kısılcasına alır. Bilinç endüstrisi ürünleri bu hastalıklara uygun tipler, kahramanlar yaratarak süreci daha da yoğunlaştırırlar. ⁷

"Sevgi ilişkisi" modern toplum ilişkilerinde neredeyse yok olmak üzere olan, kendisinden korkulan ve kaçılan ama içsel dünyalarda sürekli aranan bir gerçekliktir. Birey olma şansını yitirmiş, mantık boyutlarını kaybetmiş, kolayca yönlendirilebilir hale gelmiş kişi sevgi eksikliğini, kuruma, örgüte, kulübe, partiye vb. üye olmakla, kendini oraya ait hissetmekle gidermeye çalışır. Fetişleştirilen örgüt bir araç olmaktan çıkarak amaç haline gelir; tanrılaştırılarak onun otoritesinden ve sınırsız gücünden haz duyulmaya başlanır. Faşizm dönemleri, bu sürecin tipik ve en yoğun örneğidir. Almanya'da gerçek hayatta eksik olan sevginin yerini "Almanya" ülküsü almış; sevgi, bu ideale inanmayanlara karşı yürütülen bir şiddet ve kin şeklinde yaşanmıştır. Freud kitlelerin bu psikolojisini şöyle açıklamaktadır:

Kitle "otoriteye ne denli inanıyorsa, hoşgörüye de o denli yüz vermez. Kuvvete saygı duyar ve kendisi için bir zayıflık saydığı

iyiliğin de pek öyle etkisinde kalmaz. Kendi kahramanlarından güç hatta şiddet bekler. Hükmedilmek ve ezilmek ve efendisinden korkmak ister."⁸

Ancak gerek Almanya'da gerek İtalya'da yoğun olarak yaşanan faşizm sürecinin oluşumunda ve kitlelerin bu sürece kapılıp gidişinde burjuvazinin organize ve kurumsal şiddet politikasının belirleyici olduğunu vurgulamak çok önemli burada. Avrupa'da pek çok ülkede milliyetçiliğin gelişip mutlakiyetçi rejimlerin kurulduğu yıllarda Almanya ve İtalya çok sayıda küçük prensliklerden oluşuyordu. Burjuvazi yeterli gelişim aşamasına ulaşmadığı için bu ülkelerde Milliyetçilik zayıf kalmıştı. Süreç içerisinde maddi olarak güçlenen burjuvazi siyasal ve hukuksal ayrıcalıkları da elde etmek için eski derebeyi sisteminin otoritesine karşı halkın desteğine ihtiyaç duydu. Böylece Almanya ve İtalya'da halk Milliyetçi akımlara karşı aşırı duyarlı hale getirildi. Bu öylesine yoğunlaştırıldı ki bir süre sonra burjuvazinin denetiminden de çıkarak Yirminci yüzyılda Hitler ve Mussolini gibi faşist liderleri destekleyen bir toplumun mayası oldu. Yani hiçbir şey tesadüf, rastlantı ya da şanssızlık değildi. Her şeyin tarihsel ve sosyolojik bir açıklaması vardı. Önderleri suçlayarak faşizm açıklanamıyordu.

Statükonun içine doğan kişinin onu sorgulayıp reddetmesi özel bir çabayı gerektirmekte, bilinçlenme süreci zorlu olmaktadır. Kitlelerin çoğu böyle bir bilinçlenme yerine, çılgınca/marazi bir tüketimin peşinde koşarak, sözde mutluluk oyununa katılarak nesneleşmiş; beğenisi, kişiliği ve zekası başkalarınca belirlenen; silik, ortalama, gözüpek olamayan, standart insana dönüştürülmüştür. Bu insanın eğlenceleri bile öldürme oyunlarıdır doludur, hayvanların birbirini öldürmesine dayalı oyunları kendinden geçerek izler (boğa güreşleri, horoz döğüşü yarışları gibi). Ölüm hayranlığı hayatının heyecan verici bir parçasıdır. Kitleler bunun bilincinde olmasa da, sanat dünyasında bilinçli savunulara konu olmaktadır ölüm hayranlığı. Marinetti'nin 1909'da yazdığı "Fütürizmin Başlangıç Manifestosu" buna örnek olarak gösterilebilir. Bu Manifesto'da kan ve şiddet, öfke, makinalar, savaş, kadını aşağılama bir şiar haline getirilmiştir.

Kapitalizmin geç evrelerinde suç ve şiddet, ilk devrelerine oranla on misli artmıştır. Hatta ABD'de ekonomik krizin arttığı dönemlerde küçük suçlar, işsiz gençler arasında ciddi bir geçim kaynağıdır ve bu yolla geçinenlerin sayısı küçümsenemeyecek kadar çoktur. Geç evrede yaşanan başka bir olgu da, suçu işleyenlerin kurbanlarını tanımamalarıdır. Bunlar faili meçhul, sebepsiz yere işlenen, çok

sayıda kişiye zarar veren suçlardır. "Kör Şiddet" denilen bu olgu, kendisini kara dizilerde yansıtarak halkayı genişletir. En belirgin özelliği çürümüş bir toplumda şiddete duyulan ilgidir. Böyle dönemlerde yoksul kesimler, işçi kesimleri, medya yoluyla suça, saldırganlığa fazlaca eğilimli, neredeyse "suçlu sınıflar" olarak gündemde tutulur. Ve en önemli sonuçlarından biri de yine böyle dönemlerde anti-demokratik yasaların meclislerde hızla kabul edilip, yasalaştırılmasıdır. Bu durumdan en k(r)lı çıkan kesimlerden biri ise bilinç endüstrisidir. Polisiye filmler, romanlar, şiddet gösterimli ürünler böyle dönemlerde çok yüksek satış patlamalarına erişirler.⁹

Tüm bu süreç göz önünde bulundurulursa, Aydınlanma'dan bugüne kendisine serüvensizleştirilmiş bir hayat sunulan insanın bu iç karartıcı durumdan özne olarak, birey olarak çıkması mümkün müdür?

Bugüne dek uygarlaşmak, modernleşmek için yüzyıllarca çaba sarfeden insan, bugün bu uygarlaşmanın beraberinde getirdiği acılardan, sorunlardan, ezikliklerden kurtulmaya çalışmaktadır. Arayış hiçbir zaman bitmemekte; daha iyiye, daha güzele ulaşmak, insana yaraşır dünyayı kurmak umudu hiçbir zaman tümüyle yok edilememektedir. Yaşanılanlara ilişkin bir soru, mutsuzluğun farkedilmesi birey açısından başlangıç olabilmektedir. Kapitalizmin eleştirisinin başlangıcı, neredeyse onun doğumu ile eş zamanlıdır. Bu eleştirinin kitlelere, sorunu yaşayan herkese ulaşması ise, kapitalizmin kendini yeniden-üretmekte gösterdiği benzersiz çaba ve başarıdan dolayı çok uzun bir yolculuktur ama bu yolculuk başlamıştır.

Belki de insanın yaşayabileceği en büyük ve gerçek serüven bu olacaktır...

KAYNAKÇA

- * Ayda YÖRÜKAN, "*Saldırganlık ve Yıkıcılık*", Cogito, S.3 (Kış 1995) ss. 171-184
- * Cem AKAŞ, "*Marjinal Suç Sanal Ceza*", Cogito, S.2 (Güz 1994) ss. 150-156
- * Erich Fromm, *Sevginin Ve Şiddetin Kaynağı*, çev. Yurdanur Salman/Nalan İçten, 6. Basım, Payel Yayınları, İstanbul, 1994
- * Erich Hobsbawm, "*Barbarlık: Bir Kullanma Kılavuzu*", çev. Ertuğrul Başer, Birikim Dergisi, S. 66 (Ekim 1994) ss. 60-69
- * Ernest MANDEL, *Hoş Cinayet*, çev. N. Saraçoğlu Basım, Yazın Yay., İst, 1994

- * Herbert MARCUSE, "*Baskıcı Hoşgörü*", çev. Tanju Akerson, Görünmeyen Diktatör, Ararat Yayınevi, İstanbul, 1969-, ss. 61-99
- * Johanna Overing, "*Şiddetsiz Bir Toplumda Yamyamlık, Ölüm ve Egemenlik Görüntüleri*", Antropolojik Açıdan Şiddet, Yayına Hazırlayan: David Riches, çev. Dilek Hattatoğlu, Ayrıntı Yayınları, 1. Basım, İstanbul 1989, ss. 111-130
- * Kemal CAN, "*Etik Bir Değer Olarak Şiddet*", Birikim Dergisi, S. 40 (Ağustos 1992) ss. 26-38
- * Michel FOUCAULT, "*İşkence, Akıldır*", çev. Işık Ergüden, Varlık Dergisi, S. 1056 (Eylül 1995) ss. 12-15
- * Nurçay TÜRKÖĞLU, "*Seyirlik Ölümler*", Marmara İletişim Dergisi, Sayı: 2, Nisan 1993
- * Teodor W. Adorno, *Eleştiri, Toplum Üstüne Yazılar*, çev. M. Yılmaz Öner, 1. Basım, Belge Yayınları, İstanbul, 1990
- * Ünsal OSKAY, *Çağdaş Fantazya*, Ayko Yayınları, 1. Basım, Ankara, 1982
- * "Haydi, Sinemaya Gidelim... Yıkanmak İstemeyen Çocuklar Olalım!...", **Beyazperde Dergisi**, S.5 (Mart 1990) s.7
- * "*Şiddete Yaslanan Dünya*", Gösteri Dergisi, S. 158 (Ocak 1994) ss. 90-94

DİPNOTLAR

1. Nurçay Türkoğlu, "*Seyirlik Ölümler*", Marmara İletişim Dergisi, S. 2 (Nisan 1993) s. 249
2. *ibid*, s. 249
3. Kemal Can, "*Etik Bir Değer Olarak Şiddet*", Birikim Dergisi, S. 40 (Ağustos 1992) ss. 26-38, s.30
4. Johanna Overin, "*Şiddetsiz Bir Toplumda Yamyamlık, Ölüm ve Egemenlik Görüntüleri*", Antropolojik Açıdan Şiddet, Yayına hazırlayan: David Riches, çev. Dilek Hattatoğlu, Ayrıntı Yay., 1. B., İst., 1989, ss. 111-130
5. Michel Foucault, "*İşkence, Akıldır*", çev. Işık Ergüden, Varlık Dergisi, S. 1056, s.14
6. Foucault, *İşkence, Akıldır*, çev. Işık Ergüden, Varlık Dergisi, S. 1056, s.14
7. Ünsal Oskay, *Çağdaş Fantazya*, 1. Basım, Ayko Yayınları, Ankara, 1982, ss. 274 - 275
8. Theodor Adorno, *Eleştiri, Toplum Üstüne Yazılar*, çev., M. Yılmaz Öner, 1. Basım, Belge Yayınları, İst., 1990, s. 36
9. Ernest Mandel, *Hoş Cinayet*, çev. N. Saracoğlu, 1. Basım, Yazın Yayıncılık, İstanbul, 1985, ss.